

Folkloras kā sirdsdarbs

Lielā folkloras balva 2005, ko piešķir par nozīmīgiem sasniegumiem tradicionālās kultūras jomā, šogad atkal aizceļojusi uz Līvāniem. Nominācijā «Dižā balva» tika apbalvota Līvānu novada bērnu un jauniešu **folkloras kopas «Ceiruleits» vadītāja Anna Kārkle**. Balvu viņai un citiem laureātiem pasniedza Rīgā, Latviešu biedrības namā.

Anna Kārkle ar saviem folkloristiem bija tikko kā atgriezies no koncertturnejas Bulgārijā, kad intervijas sekoja viena otrai — visi masu saziņas līdzekļi vēlējās atspoguļot šo notikumu. A. Kārkle saka, ka viņa saprot: katram darāms savs darbs, tāpēc nevienam neatsaka.

Šai balvai viņu izvirzījusi Preiļu rajona padomes izglītības pārvalde, taču tā nav pirmā, ko A. Kārkle saņem. Jau pērn viņai tika gada lielā folkloras balva par izglītības veicināšanu, bet vēl pirms kādiem gadiem folkloras gada balvu A. Kārkle saņēmusi par latviešu tradicionālās kultūras veicināšanu Latvijā un ārzemēs.

A. Kārkle ir 43 gadus veca skolotāja un trīs bērnu māte, kuras darbs un vaļasprieks ir pedagoģija. Viņa vada arī Preiļu rajona izglītības pārvaldes folkloras skolotāju metodisko apvienību. Dzimusi viņa ir Līvānos, bet bērnību aizvadījusi netālu esošajos Vanagos. Tur pabeigta arī astoņgadīgā skola, vēlāk — vidusskola Līvānos, tad sekoja studijas Daugavpilī, kur viņa beidza biologus un ķīmiķus, taču nebijis darba un nācās mācīties vēl. Šoreiz par sākumskolas skolotāju. Sekoja darba gaitas Līvānu 1. vidusskolas Pastariņa skolā, kur Anna nostrādājusi visus 22 darba gadus. 2004. gadā viņa ieguva arī maģistra grādu izglītības zinātnē. Kaut esot bijuši vilinoši darba piedāvājumi, viņa atteikusi. — Es te jūtos labi. Man patīk strādāt sākumskolā. Bērni ir atklāti, ar viņiem šajā vecumā ir viegli kontaktēties, tāpēc man šis darbs patīk, — saka A. Kārkle. Kā sākās aizraušanās ar folkloru? Vispirms Anna darbojās folkloras kopā «Silava», kas vēlāk pārtapa par «Latavu». Drīz vien vietējā Bērnu un jauniešu centra vadītāja paaicināja viņu vadīt folkloras pulciņu. Tā no neliela pulciņa 1990. gadā A. Kārkle vadītā kopa «Ceiruleits» nu izaugusi par 48 pārstāvju kolektīvu, kam savulaik cauri gājuši ap 100 dalībnieki. Pērn novembrī Līvānu folkloras kopa nosvinēja 15 gadu jubileju. — Tā ir visa mana dzīve, mans sirdsdarbs, — nekautrējoties saka A. Kārkle. Folkloras viņu interesējusi jau no pašas bērnības. Tāpēc neesot iespējams noteikt, kad dzima interese par tradicionālo kultūru, jo tā vienkārši vienmēr esot bijusi. Jau kopš bērnības A. Kārklei bijis plašs tautasdziesmu un rotaļu pūrs. To pielocīt palīdzējušas vecākās radnieces. Vēlāk tika jau apzināti strādāts pie līvāniešu un apkārtējo pagastu izloksnēm. Ar ko tās atšķiras? Ar garo «o» un daudzām citām īpatnībām. Tikai 20 km tālāk Vanagos, piemēram, tā nerunājot, kur nu vēl salīdzināt latgaliešu izloksnes tālāk dzīvojošo starpā. Tā latgalietis latgalieti var arī nesaprast.

Darbs sākumskolā un «Ceiruleits» arī piepilda visu Līvānu pedagoģes laiku. Mācību stundas pašiem mazākajiem, tad pagarinātā dienas grupa, trīsreiz nedēļā mēģinājumi ar «Ceiruleiti», paralēli tam folkloras materiālu vākšanas darbs, kad tiek pierakstīts un ierakstīts viss, ko zina teicēji. Piemēram, tradicionālie latgaliešu maija dziedājumi pie krucifiksiem ir dokumentēti videomateriālā, ar LTV raidījumu «Klētis» ir gatavoti raidījumi par šī novada gadskārtu svinībām. Ar

savām teicējām Līvānu folkloristi ir izveidojuši ciešas attiecības. Uz kopas piecu gadu jubileju ciemos bija desmit teicējas, uz 15 gadu jubilejas svinībām ieradusās vairs tikai divas, bet janvārī mūžībā aizgājusi viena no viņām. Savukārt «Ceiruleits» ar dziesmām pavadījis mūžībā visas savas teicējas, kad pienāk laiks šķirties. Darbs ar folkloras kopas dalībniekiem A. Kārklei ir vaļasprieks, jo par to viņai maksā tikai Ls 40 mēnesī. Var saprast, ka ne jau naudas dēļ viņa to dara, bet tāpēc, ka patīk. «Ceiruleits» ir viena no visvairāk koncertējošajām grupām Latvijā — ap 70 koncerti gadā. Dziedot, muzicējot un dancojot, šie līvānieši ir izbraukājuši visu Eiropu, bijuši arī Brazīlijā, Meksikā, Austrālijā, Japānā, Kanādā un ASV. Šogad kaimiņpilsētas folkloristi aicināti koncertēt Lietuvā, Čehijā un Venecuēlā. Skatīšoties, ko no tā var pavilkt finansiāli. Viens no gada centrālajiem notikumiem gan būs starptautiskais folkloras festivāls «Baltica», kas jūlijā risināsies Latvijā.

A. Kārkles ieguldījums izglītības laukā tomēr ir daudz plašāks. Viņa regulāri rīko folkloras kopu skolotāju mācību kursus, uz kuriem aicina pazīstamus lektorus no Rīgas. Skolēniem notiek stāstnieku un dejojāņu konkursi; konkurss «Dziesmu dziedu, kāda bija»; tradicionālās muzicēšanas seminārnometne, kuras laikā divās dienās bērni katrs iemācās spēlēt kādu tautas mūzikas instrumentu. A. Kārkle neslēpj, ka kodols aizrautībai ar folkloras lietām ir viņas ģimene — pašas bērni. Dēls Edgars dzied kopā «Vilkači», spēlē dūdas un bungas grupā «Auļi», meita Kristīne spēlē visus mūzikas instrumentus. Folklorā nav sveša arī jaunākajai meitai Agnesei. Tautas kultūra un tradīcijas Kārkļu ģimenes ļaudīm aizņem visu laiku, citām lietām tā gandrīz vairs nepaliek.